

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački

Uvod i homilija

u euharistijskome slavlju

povodom spomena na poginule u obrani Vukovara i Škabrnje

U crkvi Svete Mati Slobode (Zagreb-Jarun)

Subota, 18. studenoga 2017. u 19 sati

Braćo i sestre u zajedništvu Kristove slobode!

Hrvatska je u spomenu na darovane živote, podnesene žrtve; u spomenu na stradanja i progonstva, ali i u spomenu na obnavljanje, oživljavanje i povratke.

Puno se ovih dana vratilo slika i osjećaja koji su postali suosjećanjem; puno je ponovnoga suočavanja s tamom u kojoj smo postali nositeljima svjetla; puno je simbola koje smo istaknuli i koji su postali našom stvarnošću.

I Vukovar i Škabrnju, u smiraju zagrebačke večeri, s obiljem slika i riječi u sebi, donijeli smo i ove godine u crkvu naše nebeske Majke, Mati slobode. Pjesmom, molitvom i prinosom stavljamo sebe na oltar s Kristovom žrtvom.

Dolazimo s pitanjima o dobru i zlu na koja samo Bog daje pravi i potpuni odgovor; *dolazimo s vjerom* u vječnost i uskrsnuće, u kojoj zahvaljujemo za zemaljski život hrvatskih branitelja, rodbine, prijatelja, poginulih, preminulih, izranjavanih, zlostavljanih – za nas; *dolazimo s nadom* koja živi sigurnost u zajedništvu braće i sestara; *došli smo s ljubavlju* koja daje utjehu očevima i majkama, supružnicima i djeci poginulih, misleći osobito na srca onih koji još uvijek vape za istinom o svojim najbližima; *došli smo s ljubavlju* koja nadilazi našu nemoć i otvara radosti budućega.

U kratkoj tišini zazovimo dar Duha Svetoga koji rasvjetljuje savjest, koji je oprostjenje grijeha, koji daje snagu obraćenja. On Branitelj i Tješitelj neka nas ispuni svojim mirom, dok se skrušeno kajemo, ispovijedajući Božje milosrđe.

Homilija

*Liturgijska čitanja:
Mudr 18, 14-16; Lk 18, 1-8*

Dragi hrvatski branitelji, subraćo svećenici, sestre redovnice,
dragi vjernici, dionici spomen-čina Božje ljubavi!

1. U našem se govoru u prigodnim slavljinama i spomenima običava reći da se nešto 'obilježava'. Drugim riječima: nečemu se daje biljeg, pečat; ostavlja se znak onih koji obilježavaju da su u nekome suodnosu s određenim događajem. Kako se ostvaruje 'obilježavanje događaja'? Moguće je tako da se osvježi sjećanje na okolnosti i slijed događanja, na ljude koji su bili dionici prošlih zbivanja; da se ispriopovijeda kako je nešto bilo.

Ipak, riječi 'biljeg' i 'spomen' sežu dalje i zahvaćaju šire od sjećanja. Koliko god bilo pokušaja da se *spomen i spominjanje* vežu isključivo uz prošlost, da ih se pokuša odvojiti od sadašnjosti, oni su naše nastojanje da vrijednost nečega iz prošlosti prenesemo i živimo u sadašnjosti. Tako su u 'obilježavanju' obilježeni ne događaji nego oni koji se spominju.

U spomenu se na stanovit način dodiruju i isprepliću sjećanja i nade; prošlost i budućnost. To naročito vrijedi za nas vjernike, jer je u svakome našem spomenu prisutan Bog, njegovo vrijeme, trajna sadašnjost. Zato se mi u svome spomenu vraćamo u prošlost, ali ne radi prošlosti, nego radi vrijednosti i vrjednota.

S toga motrišta vidimo koliko je važno da spomen i spomenici budu istiniti, jer je istinski spomen najbolji put za vedro življenje sadašnjosti i najkraći put do pogleda punoga nade prema budućnosti.

Jer, puno ljudi sudjeluje u spomenu na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Razlog takvom odazivu nalazi se u činjenici da ljudi osjećaju da je u srcu toga spomena nešto iznimno vrijedno. I gledajući rijeke ljudi, okupljanja i u manjim i većim mjestima diljem domovine, imam dojam da jedni drugima i zajedno želimo nešto reći, dok nas u hrvatskome društvu prožima neobična šutnja; kao da nemamo dovoljno snage očitovati ono što smatramo da je važno zastupati, isticati, štiti i promicati. Stoga na ovaj dan progovori istina i nutarnja snaga starijih i mlađih, djece i obitelji.

2. I Božja riječ današnjega dana iz zadnjega dijela Knjige Mudrosti (s pečatom apokaliptičke književnosti) vraća nas u prošlost, da bismo lakše gledali budućnost. Prošlost je viđena kao izniman događaj oslobađanja koje Božji narod vodi na korijene njegova postojanja – u vode Crvenoga mora. Taj prjelazak kroz valove i kaos priziva novo rođenje, novo stvaranje. Razaranje i smrt ne spominju se radi uništavanja stvorenja, nego radi svladavanja zla, s pogledom na obnavljanje života i na preporod.

To je slika nade koja nam dopušta otkriti dobro za koje smo stvoreni; dobro radi kojega Bog šalje svoga Sina, da kao pravi Bog i pravi čovjek dovede u novi odnos zemlju i nebo; da svojom smrću objavi novi život.

Kako samo u našem današnjem spomenu blisko zvuče mudrosne riječi o slobodnome putu posred mora i strašnih valova: „Preko njega prijeđe narod sav, štice tvojom desnicom, zadivljen silnim čudesima.“ U tome svjetlu smo pozvani gledati Vukovar i pretrpljene žrtve: kao put po kojemu je prešao narod koji danas svjedoči svoju zadivljenost.

Nama vjernicima taj bi dragocjeni spomen bio nepotpun, bez otajstvene riječi vječnoga života: *Ovo činite meni na spomen*. Njegovom snagom u najvećoj boli zahvaljujemo i ustrajemo u pouzdanju.

3. Na to se nadovezuje Evanđelje o ustrajnoj molitvi. Isus u prisposobi spominje suca koji ne samo da nema ljubavi, nego je očito čovjek koji je pogazio i pravednost. To je izrečeno u kratkome opisu: *Boga se nije bojao, a za ljude nije mario*. Zastrašujuć je to opis nekoga čovjeka. Teško je moguće naći ružnije osobine. Ne zanima ga ni Bog ni

čovjek, ni onostranost ni međuljudski odnosi. Hladan i sebičan, neumoljiv i nepravedan; bez ljudskosti i bez sućuti.

Odmah nam se nameće slika tolikih molitava majki, udovica, siromašnih koji vaze za milošću pred silnicima, sklapaju naborane i izbrazdane ruke za pravednost, ali se čini uzalud... Ne zaboravimo i dalje ustrajati u molitvi za dobro, za domovinu, spominjući se i dalje zatočenih i ponižavanih, ali i moleći za ljude koji se Boga ne boje niti imaju osjećaja za ljude.

Ovaj sudac popušta, jer je bio napadan u sebičnome miru i više nije htio da ga žena muči u njegovoj udobnosti, da ga – doslovno kaže Evandjelje – 'udara' (*hypopiazze*) svojim prošnjama.

Radosna je vijest u vjeri i u ustrajnosti molitve. Čovjek koji vjeruje u Boga, koji mu se moli i onda kada izgleda da Bog ne čuje, živi u smirenosti, nosi sigurnost i naslućuje prisutnost Božjega svjetla živeći nadu. Molitva je borba koja zahtjeva poniznost i ustrajnost koja ne odustaje od povezanosti s Bogom.

Vukovar i Škabrnja riznice su ustrajnosti u vjeri, zadivljujuće vjere koja i dalje vapi prema ljudima koji su izabrali neistinu, ali i prema odgovornima za jačanje istine u našem društvu putem institucija i sustava vrijednosti.

4. U odjeku Božje riječi s vama večeras želim podijeliti nešto o čemu duže razmišljam pitajući se o budućnosti Hrvatske. Odnos izabranoga naroda i puta prema slobodi, odnos sirote udovice i suca upućuje na: slobodu, pravednost, vjeru, pouzdanje, hrabrost... Te ćemo odlike i vrline lako naći u svojoj povijesti i u iskustvima nama bliskih životnih suputnika.

No, spomen govori o budućnosti držeći se korijena. U spomenu se neizbježno nalaze protivštine i protivnici koji žele nešto osvojiti, nešto oteti ili razoriti. S druge strane, u spomenu se veličaju oni koji nešto brane, čuvaju, oslobađaju i grade.

Draga braćo i sestre, na to me razmišljanje neposredno potaknulo traženja onoga što je najvažnije za sadašnji trenutak naše domovine, s jedne strane, i žustro otklanjanje pogleda od Domovinskoga rata, kao važnoga uporišta naše sadašnjosti i budućnosti, s pokušajem prešućivanja učinjenih zala nad Hrvatskom, s druge strane. A obrana i oslobađanje domovine u sebi sadrže temeljne vrijednosti koje spomen izdiže da bi se jasnije vidjele.

5. Tako se u žrtvi Vukovara nepogrešivo vidi što su to štitili hrvatski branitelji, oko čega se oblikovalo snažno zajedništvo našega naroda. Ta je slika još jasnija, ako se pitamo što je to srpski osvajač želio osvojiti i rušiti. Jer ponekad nam neprijatelji bolje od nas samih daju do znanja i pokazuju u čemu je naša vrijednost. Ako, dakle, ne čujemo glas iz svoga doma, poslušajmo ga iz neprijateljskoga.

Čitajući s neprijateljske strane postaje jasnijim za što se trebamo zalagati u sadašnjosti i budućnosti, jer nije u pitanju samo država u svojim granicama i u institucijama. U pitanju su vrijednote.

Na tome sam tragu – na podlozi obrane otajstva života – izdvojio tri područja koja se čine ključnima, jer i danas u njima osjećamo napetosti, napade i unošenje nejasnoća. Može ih se zvati raznim imenima: neizostavnim vrjednotama, nacionalnim interesima, polazištima za budućnost ili nekako drukčije.

6. Prvo je područje *odnos prema prošlosti; on mora biti prožet i pročišćen istinom*. Nije li osvajač upravo iskrivljavanjem hrvatske prošlosti, hraneći neistinom naraštaje, pokušao udaljiti naš narod od slobode, od vlastitoga jezika, od kulture i identiteta? Nije li razarao mjesta duhovnosti, izvore nutarnje snage, ljepotu stoljetne baštine, da bi izbrisao tragove istine?

Na to se treba usredotočiti u svim porama naše sadašnjosti. Prošlost ne može živjeti neosvijetljena, bez posljedica, a posljedice nepročišćene prošlosti ostaju djela tame. Vukovar kao paradigma obrane pokazao je razornost ideologije komunističkoga i ateističkoga nasljeđa, jačan političkim sljepilom.

Iz toga je razvidno koliko je važno ne samo imati uporišta u istinitoj prošlosti, nego paziti na to da nove ideologije ne mijenjaju vrjednote koje rađaju dobrom. To se odnosi na odgoj, obrazovanje, brigu za obitelj, na kršćansku kulturu koja postaje susretištem za sve ljude i obranom dostojanstva svakoga čovjeka.

7. Drugo je područje *odnos prema zemlji*. Pritom ne mislim na neku apstraktnu datost, nego na dar polja, njiva, mora, onoga što je opjevano u hrvatskoj himni; da nam to uistinu bude milo (*mila kuda je slavna, mila jedina, mila kuda je ravna i planina*) i da znamo da se u tome Božjem daru, uz duhovnu snagu, nalazi snaga opstojnosti naroda. Ako se izgubimo u traženju nekih novih gospodarskih strateških područja, jer je navodno vezanost uz zemlju zastarjela i neprimjerena, odreći ćemo se jednoga od izvora našega života.

Lako je zaključiti da nema niti jedne znanosti niti suvremene tehnologije koja se ne bi mogla, koja se ne bi trebala povezati sa zemljom, primijeniti na poljoprivredu, na gospodarenje morem i prirodnim izvorima. I svi koji dolaze kao gosti k nama to primjećuju. Ne može se naći opravdanje ni izgovor za napuštanje zemlje koja tako lako rodi i jamči plodove.

Vukovar je pokazao što znači živjeti sraštenost sa zemljom. U hrvatsku su zemlju i more urasli životi i posijano zrnje napora od kojega nemamo pravo otkloniti pogled.

I ponovno se pitajmo: Nije li osvajač želio upravo time zavladatai; nije li upravo to i dalje meta onih koji Hrvatskoj ne žele dobro?

8. I treće je područje *hrvatsko iseljništvo*. Vukovar je ujedinio hrvatski narod koji je bio iseljavan i raseljavan. Njega su branila djeca novih naraštaja, a pomagalo je cijelo narodno biće.

I sada je krajnji čas da se omogući plodonosan susret koji će dati prostora onima koji su ostali povezani s domovinom; koji u nju ne dolaze iz nekoga sebičnog interesa, nego sa sviješću vlastitoga spomena i pripadnosti.

A redovito nailazimo na čudna iskustva i odgovore u kojima se nalaze svjedočanstva da im Hrvatska ostaje zatvorenom; da za nekoga drugoga ima mjesta, a za njih nema.

A zar nismo od osvajača doživjeli nastojanja da hrvatsko iseljeništvo bude podalje od Hrvatske; da ga se na sve moguće načine ocrni i prikaže kao prijetnju? Nakon toga, sličan se odnos zagovarao i prema Hrvatima u Bosni i Hercegovini, prepun nepoštivanja i nezahvalnosti.

9. Razmislimo, braćo i sestre, o tim trima područjima: *o prošlosti, o zemlji i o zajedništvu s iseljeništvom*. Imamo li pravo Gospodinu vapiti molitvama, zanemarujući ono što mi možemo učiniti?

Nažalost, toliko smo puta osjetili da smo sami sebi veći neprijatelj od drugih.

Spomen na Vukovar i Škabrnju pokazuje što je temelj za ono čemu se opravdano divimo i zahvaljujemo. Vjerujem da je današnje okupljanje, paljenje svijeća, hod u kolonama potvrdio 'vukovarsku paradigmu budućnosti' i progovorio. Ne znam hoćemo li već sutra pred nekom novom ideologijom ili štetnom ponudom šutjeti ili ćemo hodati ukorak.

Molimo stoga večeras, ponizno i ustrajno, da budemo dostojni toga spomena, u vjeri čuvajući nadu djelima ljubavi.

Amen.